

ELŐFIZETÉSI ÁR.

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre 4 frt — kr.
Félévre 2 frt — kr.
Negyedévre 1 frt — kr.
Egyes szám ára 10 kr.

Hirdetéseket jutányosan számítunk.

Hivatalos hirdetések 100 szögig
1 frtért közöltenek.

Kincstári bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

SÁTORALJA

Zemplénnvármegye közérdekeit képviselő hetilap.

Megjelenik minden szombaton.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: **Steinfeld Jenő.**

SZERKESZTŐSÉG

ÉS
KIADÓHIVATAL

hova a lap szellemi részét illető közlemények s az előzetési pecsét, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:

Sárospatak, Körtöcs-nóra 176. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmenetlen leveleket nem fogadunk el.

Nyitlár minden sora 20 kr.

A házi ipar.

(X) A házi ipar fogalmát a nagy közönség rendszeren összetéveszti a nép-ipar fogalmával; itt nem magyarázható a nagy közöny, melylyel a középosztály minden, az ipar terjesztését érző mozgalmat fogad. S mivel a nép házi iparképen fakanál faragással, kosár kötéssel, fonással s más effélével foglalkozik, a középosztály visszariadva a durva munkától, tétlen marad, s hangos panaszkodással sóhajtozva: „pusztulunk, veszünk!”

Valóban pusztulunk, veszünk! Leginkább e sóhajjal fejezhetjük ki azt az erkölesi és anyagi romlást, mely az állszegyenből fakadt munkátlanúság miatt, mely szerint jó házból való nőnek pénzért dolgozni szegyen. — Épen nemzetünk középosztályában szedi legsűrűbben áldozatait.

A házi ipar keresetképesé teszi a nőt a nélkül, hogy női hivatásától elvonna. És e szerint a házi ipar alatt nem csupán azt a háznál végzett munkát értjük, melylyel házi szükségleteinket házi készítménnyel, vagyis termeléssel elégítjük ki, hanem azt is, melyet kereskedés által értékesíthető tárgyak előállítására fordítunk.

Mivel azonban a női munka termékét sem a házi szükségletek fedezésére fordítva nem látjuk, sem vele a kereskedésben nem találkozunk: világos, hogy nőink munkaereje tetlenül hever.

Ennek méntérségül felhozzák, hogy eddig hiányzott a női munka értékesítésére alkalmas piac.

A kik azt állítják, megfelelnek arról, hogy az áru teremti meg a piacot és nem megfordítva.

Igy fejlődött a nép házi ipar termékeinek piaca is.

A nép dolgozott, előbb csak szükségleteinek kielégítése céljából. Majd tudott fölslegén s készítményei forgalomba jöttek. Nem képzelhetjük ugyan, a legszorgalmasabb munkálkodás mellett sem, hogy rövid idő alatt gazdagsággal cserélhessük fel eddigi nyomorúságunkat; de kétségen kívül számíthatunk arra, hogy türelmes fáradozások jutalma lassanként az emelkedő családi jólét és vagyonság lesz.

Nem tekinthetjük a házi ipari foglalkozást megélhetésünk egyedüli forrásának, de bátran merjük állítani, hogy önfenntartásunk biztos segédeszközévé válhat; a család fő gondjait tetemesen könnyítheti, a minthogy a női munkálkodást esőkenti akkor is, ha csak a házi szükségletek megteremtésére szorítkozik is, — a midőn ezélya nem a szerzés, hanem a megtakarítás.

A házi ipar fejlődése és terjedése az által is hat a vagyonsodásra, hogy az egyes családok jólétét emeli, részben pedig az által, hogy a kézműipar és gyár fejlődését előkészíti s így a házi ipar nemzetgazdászati szempontból kétszeresen fontos.

VEGYES HIREK.

— Gyászjelentések. Ifj. Mihályi Szabó Zsigmond úgy a maga, mint hozzátartozói nevében is szomorodott szívvél tudatja szeretett atyjának

id. Mihályi Szabó Zsigmondnak folyó év és hó 16-án d. u. 4 óraker, életének 72 ik évében történt elhunyat. A boldogultnak hült tetemei folyó év és hó 18-án d. u. 25 óraker fognak az ev. ref. szertartás szerint a helybeli ev. ref. sirkertben örök nyugalomra tétetni. Aldott legyen emlékezete! — Szabó Dezsőné szül. Antalfy Judit, férje Szabó Dezső és kis fiuk Lajos; Antalfy Erzsébet és Vilma; Zsarnay Terezia, férjezett Pédery Ferenczné, Zsarnay Győző, Zsarnay Lajos az összes rokonság nevében is megtört szívvél tudatják jó anyjuk, anyósa, nagyanyja, testvérük és rokonuknak özv. Antalfy Janosné szül. zsarnói Zsarnay Erzsébetnek 1895. év június 19-én d. e. 9 óraker, életének 55-ik évében, rövid szenvedés után történt gyászos elhunyat. A megboldogultnak hült tetemei f. e. június 20-án d. u. 5 óraker fognak a sárospataki ref. sirkertben örök nyugalomra tétetni. Sárospatak, 1895. jun. 18-án. Sokat szenvedett nemcs lelkének adj óh uram örök üdvességet! — Neumann Peter általánosan tisztelt polgártársunk pótolhatatlan vesztésé érte. 14 éves kedves leánykáját (Gizikét ragadta ki családjából a kerleheletlen halál. Temetése f. hó 15-én d. u. 4 óraker ment vegbe. A bánkódo szüléket vigasztalja meg a Mindenható!

— Jozsef főherczeg S.-A.-Ujhelyben. S.-A.-Ujhely városát azon öröm érte, hogy a legmagyarabb főherczeg, habár kis időre is, vendégének mondhatta. Ünnepi köntöst öltött a város, lengő tricolorok hirdették a varva-vart kedves vendég jövetelét: Folyó hó 17-én este érkezett a pesti gyorsvonattal a városba Jozsef főherczeg ő cs. és kir. fensége, hogy az ott állomásozó m. kir. honvéd zászlóalj felett szemlét tartson. Jölehet a vonat csak este 8 óra 20 perczkor érkezett, már 6 óratól kezdve boldog, boldogtalan, apraja, nagyja sietlett látni és üdvözölni azt, ki minket magyarokat legjobban szeret. Minden hivatal képviselve volt a vonattal Molnár István főispánnal élükön. — Midőn ő cs. és kir. fenségét hozó vonat a pályaudvarba beérkezett, a gyártelepi tüzöltő zenekar a magyar himnusszal, a varakozók tarka

TÁRCZA.

Kazinczy emlékezete.

Irta és felolvasta:

a sárospataki főiskola, és állami tanítóképezde által 1895. év június hó 12-én, Szephalmon rendezett „Kazinczy-ünnepekt”-en

HODOSSY BELA

sárospataki tanítóképezdei tanár.

(Folytatás.)

Hát mint műbírálat, mint aestheticust említsem-e Kazinczyt. A régi görög és római classicusokat nálánál jobban alig ismerte valaki, de ép úgy ismerős volt az újabb francia s az újabb német irodalommal is. jól ismerte az ő, mint az új classical iskolák aestheticai alapelveit egyaránt, de különösen kedvelte a németeket, Lessing, Wieland, Klopstock, Göthe voltak kedvencei. A Sturm und Drang korszak íróinak ő volt nálunk egyedüli képviselője, majd a német-görög classical iskola megalapítója. Bár Kazinczynek elve volt minden iránytű tanulni valamit, de azért önmagának is megvoltak saját önálló irodalmi s aestheticai nézetei. Kritikaiban, értekezéseiben igyekezett

nézeteit érvényre juttatni. Az írótól, a mire nagy szüksége is volt, finom izlést, écsint, forma tökélyt s mindenek felett eszményiséget kívánt s maga is műveiben egyetemes emberiségre, elvont eszményiségre törekedett sokszor a tartalom nélkül való légies finomságig. A mai izlés ugyan a művészetben realitást vagy legalább valóságosítást is követel, de ez, hogy ma izlésünk más, Kazinczy érdeméből mit sem von le, ő más kornak volt a fia s a kor hatása alól magát senki ki nem vonhatja, vagy ha igen, megszünt annak a kornak gyermeke lenni. És nemcsak másokat sarkalt ő izlésre s nemcsak kortársait buzdítá a szépnék ismeretére s kultusára, de maga is elkövetett mindent saját tökéletesítésére. A classicusok mellett ő előtte, ki maga is ügyesen rajzolt s az esetet is forgatta, a képirás nagy mesterei sem voltak ismeretlenek s miután nálunk a képművészet termékei ez időben csak itt-ott voltak található s épen nem, vagy alig hozzáférhető s mint Kazinczy mondá: „Patakon (s bizvást országserzte is) nem lehetne egyéb képeket látni, mint az országban az olaszországi parasztnak a hátaikon hordottak körül: ha Bécsben kellett tartózkodnia, napokat eltöltött a Belvedere gazdag képgyűjteményében, gyönyörködve s izlését nemesítve. Midőn tuda-

masára jut, „hogy Eszterházy Károly gróf püspök Papán egy szép marványtal, szobrokkal és képekkel díszes templomot építtetett, ellátogat megtekintésére. Az olasz és német alföldi iskola némely képeit, Raphael, Coregio, Rubens, Rembrandt, Van Dyck műveiket eredetiben vagy másolatban ismerte és korának nehány jobb nevű festőművészeivel személyesen is érintkezett.

Kazinczy mint költő, mint prózaíró, de különösen mint fordító számtalanszor nehezen tapasztalta, hogy nyelvünk nem elég hajlékony s nehezsége miatt nem is elege eroteljes; e körülmény sarkalta őt a nyelvújításra. A mint még ma is némely fejletlenebb tudományzokban egyik tudós a másikra nem hallgatva alkotja meg új meg új műszavait, Kazinczy korában épen divatban volt a nyelvvel való pepecselés; mint ma a zenéhez, akkor mindenki értett a nyelvészethez s akár voltak ismeretei, akár nem, akár volt nyelvbe érteke, akár nem, mindenki a nyelvújítást forgatta agyában. Különösen majd minden író egyuttal nyelvészkedett is. Csakhogy Kazinczy határozott tervekkel itt is biztos célra tört, mint mondja: „Kellenek ugyan gramaticázások és theorizások is, de a sok gramaticázás többnyire elposhasztja azt, a ki apróságokkal sokat bi-

aokasága riadó „éljen”-nel fogadta. — Kiszal-
lásokor a főherceget Molnár István főispán
üdvözölte, mire ő fensége rövid köszönetet
mondott a lelkes fogadtatásért, mi fenkölt lelke-
nek látható örömet szerzett. Azután Juhasz
Jenő főpáncsnok vezetése alatt kivonult
s. a. -ujhelyi önkéntes és a gyártelepi túzóltok
egyesült csapatát nézte meg, mely csapat zászló-
t hajtva üdvözölte a fenséges urat. Ezzel az
ünneprég vezet ért és az ünneppel az utca
hosszban tömött sorfalat képező ünneplők zúgó,
lelkes „éljen”-ei között a városba hajtott és
a „Magyar Király”-hoz címzett szállóba szállt
meg kíséretével. Másnap reggel 7 órakor az
ottani honvéd zászlóalj a „Magyar Király” szál-
loda elé vonult, hol a főhercegreknék Mónus István
százados, helyettes zászlóaljparancsnok jelentést
tett. Ennek megtörténte után a gyakorló térre
vonultak ki, hogy megmutassák évi fáradoza-
suk eredményét. A 10 órakor megtartott szem-
lén ő fensége mindent a legnagyobb rendbe
talált és elismeréssel fejezte ki a tisztí karnak
buzgó munkakodásaiért. A szemle után reg-
gelire hívta meg József főherceg a tisztí kart,
hol ott láttuk még, Molnár István főispánt,
Ujfalussy Endre városi főbíró, Dókus Gyulát,
a törvényszék képviselőtében Képes Gyula
tvszki bírót és Lengyel Pál róm. kath. plébá-
nóst. Déli 12 órai vonattal a főherceg Iglóra
utazott.

— **Személyi hir.** Matolai Etele Zemplén-
megye alispánja a nyári szünidőkre Karlsbadba
utazott.

— **Kinevezés** Balpatak József s. a. -ujhelyi
törvényszéki jegyző az ungvári járásbírószághoz
albrává nevezetett ki.

— **A kassai ügyvédi kamara** közhírré teszi,
hogy Balogh Lipót s. a. -ujhelyi lakos ügyvédet,
lakásának Nagyvaradra történt áttétele folytán,
a kamara ügyvédi lajstromából kitörölte s hogy
irodaja részére gondnok kirendelésének szük-
sége fenn nem forgott.

— **Anyakönyvi felügyelők.** A m. kir. helygü-
miniszter az 1894. évi XXXIII. t. cz. 15. § a
alján huszonhárom állami anyakönyvi fel-
ügyelői állásra pályázatot hirdetett. A területi
hatáskörre nézve vármegyének a nyiregházai
kerülethez csatoltatott; ugyanezen kerülethez
tartoznak még Szabolcs- és Hajdúvármegyék,
tovább Debreczen sz. kir. város.

— **Pénzügyi tárgyalások.** A két pénzügy-
miniszter szakelődőimnek bécsi tanácskozásain
az 1896-ik évi érmeprogrammot tegnap meg-
állapították. Ellenben a bankszabadalom meg-
újításának kérdését, valamint az államjegyek
beváltásának folytatását levették a napirendről
és a kérdésekben csak az ősszel folytatják a
tanácskozásokat. Enyedy miniszteri tanácsos és
Popovics osztálytanácsos holnap még Bécsben
maradnak, hogy néhány technikai természetű
részletkérdésben tárgyaljanak az osztrák pénzü-
gyminiszterium képviselőivel.

— **A Sátoralja-Ujhelyi vidéki vadásztársaság**
alapszabályait a földművelésügyi m. kir. minisz-
terium az 1895. évi 35.473. sz. alatt, a bemu-
tatási záradékkal ellátta.

— **Iskolai mulatság Homonnán.** F. hó 12-én —
mint tudósítónk „Sziert alján” tavaszi — táncszal-
lakozást — mulatságot rendeztek. A mulat-
ság szépen sikerült Homonna társadalmának
különböző korú alkotó elemei a jó kedvben,
vidám hangulatban egyenlőkké lettek s talán
az öregebbek több részt vettek ki a jó kedvből,
a mulatságból, mint az ifjúság.

— **Ev. ref. lelkesválasztás.** A fényes rima-
szombati ref. egyház első lelkeszévé megének
egyik jeles készültségű, szellemes lelkeszét,
Czinke István erdőbenyei ref. lelkeszét válasz-
totta meg. Midőn sajnálatlalt boucsjátuk őt körün-
ből el, egyszersmind örömlünknek is kifejezést
vagyunk kénytelenek adni, mert a komoly
munka és nemes törekvés méltánylát, jutal-
mat talált.

— **Meghívó.** A sátoralja-ujhelyi általános ipar-
testület 1895. évi június hó 23-án Sátoralja-
Ujhelyben, a „Törzsason” a saját kebelében
leltesítő „Dalárda” javára nyári táncmulat-
ságot rendez. Belépti díj: személyenként 1 frt,
családjegy 2 frt. Kedvezőtlen idő esetén a
mulatság június hó 30-án tartatik meg.

— **Izraelita polgártársaink** régen vajdó tem-
plom ügyében az alább következő tudósítást
kaptuk, melyet egész terjedelmében közlünk.
Tekintetes szerkesztő úr! Tekintettel arra, hogy
b. lapja városunk érdekeit felekezeti különbség
nélkül szem előtt tartja, bátorodom a követ-
kezőkről tudósítani: Már közel egy éve, hogy
a régi 98 évig fennállott izraelita templom
leégett. Azóta az itteni hitközség ügyszólván
két pártra szakadt. Az egyik part a régi tem-
plomnak újra felépítését indítványozta, míg a
másik part tekintettel arra, hogy a régi templom
nagyon is félreeső és egészégtelen helyen
állott, egy egészen új templom felépítését
kivánta. Hosszas viták, számos gyűléses után
végre e hó 16-án, vasárnap véleges szava-
zásra kerülten a dolog, az új templom párta
győzött 46 szavazattöbbséggel. Érdekesen nyil-
latkozott meg a gyűlésen a „zsidó harag” igazi
nagyságában a következő jelenettel: Az új
templom hívei közül néhányan, névszerint:
Elnök Feldmesser Pinkász, Haas Zsigmond,
Moskovics Ignác, Goldblatt Lázár és Treuhaff
Jónas azon esetre, ha a közgyűlés az új templom
építését határozná el, késznek nyilatkoztak
1000, azaz ezer forinttal hozzájárulni a költ-
ségek fedezéséhez. Mint fennebb jeleztem új
templomépítést határozta a gyűlés. Az el-
nök indítványozta tehát, hogy adományozókat,
Jegyzőkönyvi köszönetben részesítsék. Ekkor a
régí templom hívei közül néhányan nemcsak a
köszönet ellen szólaltak fel, hanem „haragból”
el sem akarták az adományt fogadni. Végre is
a többség győzött, az adományt elfogadták,
adományozókat pedig jegyzőkönyvi köszönet-
ben részesítették. Meg is vettek már a helyet,
t. i. dr. Lengyel Endre Kovács utcai házat.
Az építést Török J. ismert ujhelyi építész vál-
lalta el. Az építési ügyek vezetésével pedig a
hitközség egy saját kebeléből választott 14 tag-
ból álló építőbizottságot bízott meg, melynek
épen a hitközség általános tisztelt és derek

rabbja Ehrenfeld Sándor úr áll. Így tehát egy-
előre el lett oltva a viszály lángja, mely ily
kís hitközségben is lobbot vetett. Maradtan stb.
alázatos szolgálja: H. J.

— **A Homonnai kereskedelmi iskolában** az
érettségi szóbeli vizsgálat f. hó 15-én tartatott
meg Deil Jenő, kassai iparkamarai titkár és
Nemes Lajos tanfelügyelő jelenlétében. Vizgára
16 kereskedelmi iskolát vezett tanuló jelent-
kezett. Valamennyien jó sikerrel állottak ki a
vizsgát.

— **Tűz.** Ugyancsak homonnai tudósítónk jelzi,
hogy f. hó 15-én délelőtt az Andrássy Aladár
gróf-féle majorban tűz ütött ki. A gyors segítség
azonban a tüzet idejekorán elfojtatta s még a
kigyúlt majorsági épületnek is csak fele égett le.

— **Meghívó.** A sátoralja-ujhelyi polgári olvasó-
kör könyvtára javára folyó 1895. évi június
hó 29-én, a „Törzsason” táncszal-
lakozás alkalmából a „Törzsason” rendez, mely
kedvezőtlen idő esetén következő nap, vagy
július 7-én tartatik meg. Belépti díj: személyen-
ként 1 frt, családjegy 2 frt. Felülfizetések köz-
sággal fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak.
Eben a szabadban 1 frt. Ez iránt a kibocsátott
ívén és a rendezőségél jelentkezhetni. Gyer-
mekek mit sem fizetnek. Jó ételek és italok,
valamint kellő kiszolgálást felöl Bock Imre a
„Vadászkürt” jőhrnévű vendéglőse gondosko-
dik. — Ugyanonnán a majális napján felőrán-
kint omnibus közlekedik, mely személyenként
20 krért szállít a „Törzsas”-ra. A zenét a
gyártelep és Illés Aladár zenekara szolgáltatja.
A ki tévedésből meghívót nem kapott, szíves-
kedjék ez iránt a rendezőséghez fordulni. Este
tűzijáték.

— **Iskolai vizsgálatok.** A kegyes rendiek
vezetése alatt álló s. a. -ujhelyi főgymnázium-
ban az érettségi vizsgák f. hó 14-én 15-én
tartottak meg. Mely alkalommal a 14 vizsgázo
mind éretnek találtatott. A többi osztályokban
17-én kezdődtek meg az osztályvizsgák.

— **Ertesítés.** A sátoralja ujhelyi iparos tanonc-
iskolának 1894—95-ik isk. évet bezáró vizsgá-
latai a következők sorrendben tartatnak meg:
Június hó 17-én d. u. 5—7-ig az I. A) osztály
vizsgálata a róm. kat. új iskolában (Papsor-
utca); június hó 18-án d. u. 5—7-ig a III-ik osztály
a róm. kat. új iskolában; június hó 19-én d.
u. 5—7-ig ugyanott a II. osztály vizsgálata;
június hó 20-án d. u. 5—7-ig az előkészítő C)
osztály vizsgálata a gör. kat. fióskolában; június
hó 21-én d. u. 5—7-ig az előkészítő A) osztály
vizsgálata a ref. fióskolában; június hó 23-án d.
u. 4—5-ig rajzvizsga a ref. fióskolában, — foly-
tatólag 5—7-ig az I. B) osztály a gimnázium
mellett levő róm. kat. fióskola termében; június
hó 24-én d. u. 5—7-ig az előkészítő B) osztály
vizsgálata a gör. kat. leányiskolában.

— **Kir. Helmezcéről** jelenti tudósítónk, hogy
ott a m. kir. csendőrség önkényesen és ros-
szul magyarozza a vasárnapi munkaszünetre
vonatkozó törvényt; s rosiz magyaroztatás kar-
hatóval emeli érvényre. Legközelebb is f.
hó 16-án vasárnap reggel 6 órakor sorra járta
a kereskedéseket s bezáratta azokat, azzal az
utasítással, hogy reggel 6 órától, este 6 óráig

belődik; azokon keresztül kell nyargalni, de nem
bennük megtespedni.” Tényleg a nyelvújítási
hatalmas mozgalmat az ő „nyargalása” indítja
meg nem véletlenül, mert az ő föllépése nem
a nyugodt tö tükrét véletlenül felkavaró kő
eséséhez hasonlít, Kazinczy maga a szándé-
kosan dobta a követ a nyelvészkedés „meg-
tespedt” tavába: ő harezót kerestet tudva azt,
hogy abból nyelvünk, irodalmunkra haramlik
a haszon. Mint Kishez írja: „Csak ingerlést
barátom, hogy valaha ébredjünk fel a kőszág-
ból.” Nem feltő ő az elvei s működése ellen
intézett támadásoktól, mert „az igazságnak
sohaem árt az ellenkezés, sőt az által mindög
nyer az igazság, ha ugyan igazság.” Sőt állt
a támadások elébe s minden áron akarta az
eszmék surlódását, mint a melyben „a dolog
jobban kiérlelődik... s azok az ideák, melyek
annak előtte csak kevés főben voltaknek
meg s talán sok ott is homályosan, elhatnak
a publicumra s közönségesekké lesznek.” Miért
tagadnánk, miért szépitgetnénk Kazinczyt a
különbösen némely követőitnek ép a nyelvújítás-
ban vannak végzetes tévedéseik, de azért bira-
hullatnak Kazinczy „nyelvrontása” fölött kiro-
kodulókonyvetek orthologusaink, mert az ő ener-
gikus föllépésére, az ő agitatori működésére
úgy irodalmi, mint nyelvészeti téren azüveg

volt, ez agitatori működésével tényleg ő a
reform kornak, irodalmunk újászülése korá-
nak megindítója. Igaz ugyan, hogy Bessenyei
tarsaival és az ő-classicai, sőt a népies irány
követői az irodalomban, — Révai pedig és még
oly sokan mások a nyelvészlet terén a munkát
Kazinczy előtt vagy az ő idejében már meg-
kezdették, de miként az égbenyőlő fényő jőte-
kony vihar nélkül csak saját kis körébe hívta
el tozbanak magvait: úgy Kazinczy nem csak
a magot termő fényő volt, de egyúttal a vihar
is, mely az erdő termett gyümölcseit édes
hazánk minden zugába, lakosainak minden réte-
gibe szélylyel szórta. Ez ezzel eljutottam Kazinczy
érdemeinek fénylő csillagához, mert Kazinczyt
nem csak költeményeinek, eredeti s fordított
műveinek s nyelvújításának absolut becséből,
hiszen Kölcsey jóslata: „eljön az idő, el kell
az időnek jőnie, midőn az ő és az együtt élők
dolgozásai ragyogó művek által fognak homályba
tetetni” már beteljesült, hanem még inkább
saját korára s közvetve művelődésünk későbbi
irányára tett roppant hatásából kell méltatnunk.
Míg barátai egyhangúlag elismerték, ellenei
sohaem tagadták, hogy Kazinczy, lakott legyen
bár Kaassán, Regmecezen, Semlyénben vagy élte
végső szakában Széphalmon, ő volt az előre-
haladásunkért küszködők elseje, ő volt a nem-

zeti „pallérozódásunk” körül munkálkodók ve-
zére, ő volt az irodalmunk középpontja. Hogy
ő annyi halhatatlan jelesünk közt vezérszerepet
vitt, hogy ő kora irodalmának középpontja lehe-
tett: erre nézve közrejeztott gondos és sze-
renerős neveltetésen kívül nagy tehetsége;
élénk, gyors fölfogása; széleskörű s rendkívüli
ismerete, finom ízele; szeretetreméltó egyéni
megjelenése s sima modora; sokoldalú, elő-
kelő és fényes összeköttetései; csodálatraméltó
munkaképessége. Nagy köteteket kitévő levelek
való bizonyosságai annak, hogy korának majd
minden frójával s hazánk szerepvívő nagyjaival
levezése, s csaknem mindegyikkel személyes
ismeretsége volt. S az egész roppant gárdát
az ő fennen lobogtatott zászlaja az ő vezérlete,
az ő buzdító szava irányítja s hozza egy cél
felé. Nagy czéjait kivételre kétségkívül levelei
a leghathatósabb eszközök, bár e czéjra szol-
gálnak eredeti művei s fordításai is. Szintén
czéjait igyekszik előbbre vinni régiebb és újabb
írók: Dayka és Kis János verseinek. Zrínyi,
Baróczy minden munkáinak, Vályi Nagy Ferencz
„Polyhymnia” és „Iliasz”-ának, Erdősi (Sylves-
ter) János grammaticájának s Dévai Ortho-
graphiájának kiadásával is. Mig kortársai egy
folyóirat megindításának szükségéről álmodoz-
nak, vagy annak létrejöttén siker nélkül fára-

minden vasárnap zárva legyenek a kereskedések. A munkaszünetről szóló törvény nem így szól. — Ha ezek csakugyan megtörténtek kir. Helmezen, úgy figyelmeztetjük a kir. helmezi kir. csendőrséget, hogy vegyen fáradságot magának az ide vonatkozó törvények alaposabb megismerésére. A törvénynek önkényes magyarázása visszaélés; a visszaélést pedig még a csendőrségtől sem vesszük jó néven.

— **Bártfa fürdőben**, legszebb helyen, a fenyves erdőnek átellenében, szépen behutorozott szobák heti 10 frttól 21 frtig azonnal kiadók. Bővebb értesítés nyerhető dr. Murányi Arminál Budapesten, Vadász-utca 14. szám, vagy „Otthon” szálloda üzletvezetésénél Bártfa fürdőben.

IRODALOM.

* **A magyar nőknek** kiváló ízlésű és finom tapintatuk van nemcsak a toltette megválasztásánál, de a házi és családi életben is és ezért bátran hivatkozhat a „Képes Családi Lapok” arra, miszerint a magyar nő kedvence újsága. Tízéves fennállása óta előzetlenül olvassák minden családnál a „Képes Családi Lapok”-at. E lap mellett részleg a folytonos pártfogásra, mert elbeszélések, rajzok, humorcselkek, ismeretterjesztő és orvosi cikkek kívül majdnem minden számban közöl divalleírásokat és képeket, az előfizetők postájára pedig nemcsak érdekes, de közhasznú ismertetések tárháza is. Vegül folytonosan három érdekes regényt hoz, melyből egyik önállóan beküldhető. A „Képes Családi Lapok” ezek dacára a legolcsóbb szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, mert előfizetési ára egész évre 6 frt, felmelve 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Mutatvány számokkal mindig szolgál a kiadóhivatal. Budapest. Vadász-utca 14. szám saját házában.

* **A főiskola kiadásában** most jelent meg Buza János gimn. tanár *Növénytan* a 208 lapnyi terjedelemben. A könyvet 183 ábra díszíti. Ára, e harmadik kiadást ért műnek köve 1 frt 25 kr. — Ugyancsak a főiskola kiadványa a most ötödik kiadást ért *Népiszkolai fűdvar*, mely 144 lapon, 9 szöveg közé nyomott ábrával Gérecz Károly által teljesen átdolgozottan hagyta el a sajtót. Ára e tankönyvnek 30 kr. Mindkét mű a főiskola nyomdájából került ki.

CSARNOK.

A sárospataki diákok élete.

Minden testületnek van annyi amennyi története s ha feljegyezve, megírva nincsen is, él az egyesek ajakán s mint szóhagyomány marad örök-írta, nemzedékről-nemzedékre.

A magyar tanuló ifjúságának is meg van a maga története. Minden iskola ifjúságánál felmaradt az elmúlt időknek itt-ott legendaszzerűleg kiszélesített képe s egyes írónk merítették is, meritettek még ma is ebből a hagyományból s mindannyiszor, a mennyiszor ide fordulnak a humornak és nem sebző gúnynak úde forrását találják fel.

Ki ne emlékeznék *Mözülünk* a Jókai és Baksay Sándor által szépen megrajzolt, a diákéletet hiven visszatükröző jelenetekre? Ki ne ismerné a csittvári krónika históriáját?

doznak, Kazinczy úgyszólván egy gondolatára megindítja a kassai „Magyar Museumot”, majd az „Orpheus”-t. Jár ó kiadó után, leveleivel magához csatolva az országot, érintkeznek a munkatársakkal s írólakk, a cenzorral. Szerez ügyének mácenásokot, teremt olvasó közönséget, gyűjt előfizetőket, szóval agitátorii működésével mindent végez. Írásaiban buzdít, tanácsol, bírál vagy ha kell ostromoz. A tekintetben is szerencsés, hogy nemcsak céljainak a sokszor közönyös vagy fásult főrangú világot is megtudja nyerni s ha kell ilyenkor félre áll s a cselekvés látzatát s a siker korszokáját engedi másnak, ó megelőgszik a háttérben annak a tudatával, hogy a jó ügynek szolgálatot tett. Bizony sokunk gyenge annak csak a látására, mit ó titáni erejével elvégeztet.

(Vége köv.)

Kétségen kívül nagyon nehéz volna a magyar diákság történetét megírni. Nehéz volna, mert az iskolai értesítők inkább statisztikailag használhatók, de a tanuló ifjúság jellemét, gondolkodásmódját czéljokhoz képest csak néhány sorban érintik.

Benne kell élni ebben az életben; érelközni, pübatolódzni kell a régtib nemzedék szerepvivőinél, mert csak így alkothatunk magunknak tiszta képet valamelyik iskola ifjúságának életéről. Mert minden iskola ifjúságának élete más volt a múltban, más a jelenben is. Különbözök az emberek, különböző a szellem, különfélék a viszonyok.

Pedig, ha valaki megírná a magyar diákság történetét a millenniumra, nagy szolgálatot tene a magyar nemzetnek. Epen most, ezekben az időkben volna szükség erre, mert erőt meggyőződés az, hogy e történet bizonygató tene a magyar ifjúság szívjóságáról, nemes gondolkozásmódjáról, fenkölt szelleméről.

De mivel egy ilyen munkának a megírására már gondolni sem lehet az idő rövidsége miatt, helyes és kívánatos volna, ha legalább egy-egy vázlatos képet nyernénk az egyes iskolák ifjúságának életéről.

Ily gondolatokkal fogok a sárospataki ifjúság életének vázlatos megírásához.

A sárospataki ifjúság élete egyike a legsajátosabb és legérdekesebb diákéletnek. Ilyenné teszik azok a sajátosságok viszonyok, a melyek között a pataki ifjúság igen régi időköl fogva él. A festői fekvésű kis város, a melyet eszokról és nyugotról a *Hegyalya* szelid emelkedésű hegyei köritenek; a melynek keletről a *Sátorhegy* mutogatja kéklő fejét; a melytöl délre a nagy alföldnek egyik legjellemzetesebb része, a történeti nevezetességű *Bodrogköz* húzódik el, a lomha folyású *Bodrog* folyóval: a tisztánuni reformatus egyházkerület főiskolája nélkül elveszítene jelenlegi nevezetességét, de a történelemben emléke fömaradna nem csak mint a Rákóczyak ősi fészékének, hanem mint a magyar művelődés egyik góczpontjának. Ebben a kis városban a tanuló ifjúság egészen önmagának és önmagának él. Ma már ugyan nagyon megapadt a kollegiumi lakások száma s a városban való lakás által gyakoribb az érintkezés a város polgáraival, de még sem olyan az, mint lennie kellene s a tanuló ifjúság még ma is egy kis állam itt, habár régi színezetéböl nagyon sokat vesztett.

Régen valóban megérdemelte az állam nevet, mert meg voltak speciális intézményei; hivatalnokai kara. Ezekből azonban a korszellem már sokat megsemmisített. Így hogy a mai nemzedék előtt már nevék sem él. Pedig az érdekes intézményekkel igen sok érdekes jellemvonás is kivesztett s a diákélet szintelenebbé vált. Ilyen kivesztett vagy csak részben élő intézmények s az azokban élő hivatalnokok voltak a következők:

1. *Az esküdt testület*, a melynek 12—14 tagja volt. A tanuló ifjúság szü-nyava. Ebbe a testületbe csak szigorú vizsgálat után lehetett bejutni. A vizsgáló-bizottság az egyházkerület 7—8 egyházi és világi kiküldötteböl állott. A jelöltnek hat órán keresztül kellett számot adnia mind arról, a mit tanuló korában akár kötelezetten, akár magán-szorgalom útján tanult. Volt rá eset, hogy a jelölt a kimerültségtöl összerogyott; de a kik bejutottak ebbe a testületbe, azok az egész ifjúság erkölcsének s magaviselésének őrei voltak; vagy az akadémiában, vagy a gimnáziumban mint helyettes tanárok működtek; az *oktatói* vizsga letétele után *akadémika promotiot* kaptak; a városi lelkész helyett olykor — vasárnap reggel, de urvacora osztáskor délután, mindig prédikáltak s a reggeli és esteli istentiszteleten megjelentek és a mi rájuk nézve — azt hiszem nem volt kellemes kötelesség: valami titkos és nyílt rendőri szerepet is viseltek. Nappal ügyeltek arra, hogy minden tanuló a megszabott öltözetben járjon, illedelmes legyen; éjjel pedig az *ulapok* társaságában bejárták a korcsmákat s az ott levő tanulókat vagy hazá küldték, vagy fogásra vitték a *czelhalnak* nevezett börtönbe, melyet azért neveztek így, mivel egy Jónás nevű diák ült először benne. Az esküdtek közöl választották a *seniorit* és *contrascribát* s a fontosabb és jövedelmezőbb ifjúsági hivatalokat csak esküdtek viselhették.

2. *A seniorság* ma még fennáll, de sokat vesztett régi fényéböl. Hajdan az iskola javainak volt a felügyelője; az iskolai tőkéket kezelte; a fekvőségekre gondolt viselt; a tanárokat, segéd-tanárokat, diák-hivatalnokokat, az iskola szolgáit és cselédeit fizette. Választatott az esküdt diákok közöl az akadémiái ifjúság szavazata által. Hivatala egy évig tartott. Ma a senior a gimnáziumus előkészítő osztály tanítója; az egyetemes ifjúság elnöke; az ifjúsági betegsegélyző egyesület pénztárosa; az electio előkészítője s az ifjúsági egy-

letek követeléseinek a beszédője. Választatik a köziskola *contrascribát*. Hivatala ma is egy éves.

3. *A pataki scriba* (ellenőr) a senior bevételeit ellenőrizte: az iskolai tanács határozatait végrehajtotta; papolókról, könyörgőköröl, halottvivőköröl gondoskodott. Ez nevezte ki az esküdtek közöl idő-ről-időre a vizitátorokat, az éjjeli öröket (vigilákat); az esküdtszéknek elnöke volt. Hivatala egy évig tartott, ma már nincs meg. A senior és ellenőr segédei voltak: az *inasok gondnok*, a ki a szegény tanulókat a nagy diákokhoz adta szolgákol (mendikáns, dárdás); rendezkedett az iskolai temetéseknel; pátensekett osztott s ellenőrizte az *egy-házfit*, a ki a tisztaságra ügyelt fel; a tartermeket bezárta s reggel kinyitotta; az *apparitorral* a lámpást széthordatta a *kamarákban*, a hogy a diák szobákat még ma is nevezik. *A borulól*, a kit a gregariusok közöl választottak (a 30 első diák). Ez a hivatal 1834-ig állott fel s addig a *vini prebitor* árulta az iskola borát az iskola korcsmájában.

A pataki iskolának ugyanis 1847-ig bor- és húsarulási joga is volt s nem kevés hasznot kellett hajtania ennek a két jognak, mert 4000 pengő forintért adatott el a városnak. A korcsmát *prebitorianak* neveztek. falai vereszetekkel voltak ellátva. A régi prebitoria homlokzatán ez állott egy szarvas-agancs alá írva:

»Magyarok hajdan is, ha szarvas nyomára jöttek az állott sikk Pannóniára, Jertek ma is leszek hűséges vezérek, Ha a borforásra utánam betétek. Itt a borforrásban járhattok bokaig Újdihat szivetek pénzetek fogytáig.»

Az új prebitoria, a mai könyvnyomda homlokzatára pedig ez volt írva:

»A kinek szivét bák, bánatok árja Gyötri, jöjjön ide jó borom itt várja. Itt búját, bánát tudom, hogy leteszi, Ha jó borral tele poharam felveszi.»

Belföl egy oldalon:

»Igyunk! amott mondják: vesseudó el élet.

Másik oldalon:

»Ha szibatok borocskát, A gondjaim cucusnak. Hej vízivők! be sürü Pocsolyában foly világok!»

Harmadik oldalon:

»Kancsóti fiúk! vesseudó Az élet és előlök, Mint egy palack bor elfogy.»

1847-ig az iskolai év vége felé a tógátusok egy-egy iteze bort kaptak és 51 kr. gyertyapénzt, de eszokról ekkor lemondott s letette alapját az akadémiái ifjúság könyvtárának.

Ilyen segédek voltak még a *czipó-osztó*, a ki a kenyeret osztotta, ma *brigo osztó* a közhasználatban levő neve, mert a konviktusai kenyeret *brigóknak* nevezik. szemben a városi gazdaszonyok által süttöt *marczival*; a *pinceszó*, a ki az iskola pinceszó-jére ügyelt fel s a *magtárnok*, a ki az iskola életnemű jövedelmeit szedte be s azokat kezelte.

Kiveszték vagy kivesző félben vannak a külszinita diákéletnek speciális szokásai: a *supplicatio*, az *akadémika promotio* s az ezzel együtt járó *exitus*; de megvan még a *legatio*, az *electio* s az introitusnak némi csekély maradványa.

A supplicatio a legolcsóbb tapasztalatszerzési eszköz volt. Az aratási vizsgák után két diák összeállt s együtt bejárták az országnak most egyik, majd másik részét, hogy segélyt gyűjtsenek az iskolának. Az ország több részre, úgynevezett *spártára* volt felosztva s a sorrend megállapítása sorszhúzás útján ment. Ezt az érdekes s az ifjúság kiképzésére felette fontos intézményt eltörölte a kor szelleme, mely kimondá rá, hogy nem divatos. Pedig épen azok, a kik kimondták rá: pereát, azok élveztek és ismerték annak hasznait. Nem a pénz volt itt a fő, hanem a tapasztalat s az embereknek és a különféle viszonyoknak megismerése. Csak hallani kellett, hogy folytak a *pletyka-dombon* az élmények elbeszélései: hogy ismerték fel az orgonistában a *zulusinos* betegséget; hogy beazt zongorazási képességéről az egyik ott, a hol nem látott zongorát s hogyan jutott zavarba, mikor a pap-kisasszony bevezette a más szobába, a hol a zongora volt. . . Ki tudná mindazt elősorolni, a mi így felmaradt az utókorra? Nekünk ebből is csak az emlékezet maradt.

Az akadémika promotio nem egyéb, mint a nemrég is gyakorlatban levő három évi rektorkodás, melyet a közoktatásügyi törvények mellett az sülyesztett a feledés homályába, hogy nem akadt vállalkozó. Az akadémika promotiot elnyert ifjúnak, vagy a rektoriára kimenőnek *exitust* kellett tartania.

A rektorért járó egyházközség küldötteinek tisztelére, meg a búcsúzás keszerveinek enyhítésére az elhívott egy nagy lakomát tartott, a melynek központi dala Sárospatakon ez volt:

»Kezembe van már az úti levelem:
Nem diák már Patakon az én nevem.
Sok víz lefoly addig még a Bodrugon
Mig engemet újra látnak Patakon.»

És szót a nóta reggelig. Mihelyt pitymallott, felrakták a távozó barátok ingóságát a szekérre, még egy pár búcsúszó, még egy pár baráti csók s elindul a menet. . . Elöl a szekér a kevés butorral, utánna az egész iskola ifjúsága; a távozót közeli barátai veszik körül s a Kovács-utcán végig énekelik „Kezembe van már az úti levelem.“ Az első állomás a *Kutyakaparó*. Itt már nem sokan maradnak a jó barát körül; a *pityergőn* aztán

még egyszer visszanez a barnult „alma mater“-re s kebeléből bússóhaj fakad: önkéntelenül is azt sóhajtja: Isten veled! Isten veled. **Omikron**

(Vége köv.)

Gondolatok.

Ki örökké szabadelvűségről beszél, bizonyosan nem szabadelvű, de az sem mindenkor istenfől, ki örökké kegyvesen beszél.

Ki tövedésből gázol ki, mialatt másikká esik, szerzőlött okosnak képzei magát s nem tud előgké kacagni előbbeni ostobaságán.

Hizelkedés a hiúság korcsolyája, mely seben léptekkel viszi a romlás sikamlós jegén egyszer rácsalattal áldozatját. Ezért a szép lányokból gyakran rútak válnak, mert szépségüket mindenki dicsérvén, először hiukká, utóbb kacéroká, végre rútaká lesznek.

Zenekedvelés, a szív lagyítható hurjaira mutat. Ki a zenét gyűlöli, vigyáz tetteire.

Határozott karakterű ember leginkább erős lépésekkel jár alattomos utakon járnai szerető csak csoszogva lépdel.

A boldogság megteremtésének eszközeit *önünkön* kívül senki másban ne keressük.

H I R D E T É S E K.

BIRTOKELADÁS.

Tolesván, a nagyságos Szirmay Pál ur tulajdonát képező: 4 szoba, pinczeház, borház stbből álló lakház, tágas belsősséggel a „Cziróka“ és „Serédi“ parlag szőlő, szabadkézből eladók. — Venni szándékozókna felvilágosítást ad

Udván, (Zemplénn.)

Kula István,

körjegyző.

Butor-üzlet megnyitás.

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy Sárospatakon, a „Kossuth Lajos utcán (ezelőtt „Piacz“ útca) a „Városháza“ épületben levő üzletletheiségemet

solid gyártmányú bútorokkal

berendeztem.

Raktáromon tartok, teljesen felszerelt ebédliő, háló- és egyéb szoba berendezéseket, a legmodernebb kivitelben és legolesőbb árakban.

Kivánatra elvállalok e szakmába vágó mindennemű megbízást is.

Kérem a t. közönség szives megrendeléseit és kegyes pártfogását.

Tisztelettel

Treuhaft József,

butorkereskedő.

Birtok eladás.

Sárospatakon, a vasúti állomás mellett, mintegy 3000 ööl területű

BEI TELJEK

a rajta levő 40 meter hosszú, 10 m. széles kőből épült, zsindely tetővel ellátott esürrel eladó. A telek részben kőfallal, részben tölgyfa-kerítésel van körülvéve.

Ertekezhetni lehet a szerkesztőséggel.

2-3

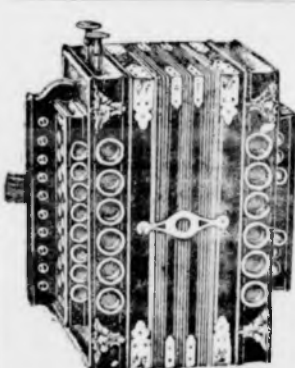

Sztraberg Rein és ösvere
és. és kár. szab. hangszere-
15-pest, VII. k., Kerepesi-út 56.
Saját gyártmányú minőségű hang-
szereket készítenek. Különösen
Minőségű hangszereket készítenek.
Műveik javításra és hangszere-
szere pontosságát teljesítik.

Legújabb!
INTONA
Elpusztíthatatlan acélhangokkal
változtatható érez-játéklapokkal és
korlátlan másorral.

Ezen új találmány hangszereit minden elő-
zetes tanulás és zeneismeret nélkül, sár meg az a tetszés szerinti zeneadaratot lehet
játszani. Ara 12 füt, a kőtlapok árára 30 kr. Megrendelésre a fűrak előleges be-
küldése mellett vagy utánvétel teljesítetnek.
„Columbus“
és. és kár. szab. csimbalom-ve-
lő megrenditni az odligi pam-
kosat és ceterákat, erős és energiő hangot öntünk által.
Minden verőre bárki rábáhatja és mindenkör le is buba-
Sohasem pusztul el. Ara a verőlapokkal az utóbbiak minőségű szerőt 1,50, 2 füt 2,50,
3 füt és 3,50, és 4 füt. Külön a Columbus verőlapjára 1 füt.

HARMONIKA
magyar készítmény
a legkínőbb hangokkal,
3 fütől kezdve 4, 5, 6, 7,
7, 8, 10, 12 fütig és feljebb.
Különlegesen acél- és ingu
harmonikákban
Legújabbban megjelent
Magyar
harmonika-iskola

az egy vagy kétos; harmonikához (30 legszebb zeneadarral), melynek segítségével
minden előzetes zeneismeret nélkül a harmonika játsszást egy fél óra alatt mindenkör
megtanulhatja. Az egyos harmonika-iskola ára 1 füt, a kétos harmonika-iskola
ára 2 füt, mely öszeg beklüldése után bérmeve küldjük.
Képes árjegyzékek: a) harmonikáról; b) mechanikai zenéző-művek,
ról és zenéző dísz tárgyakról; c) minden egyéb hangszerekről-
és hurokról külön kiadásban ingyen és bérmeve küldjük.
Javítások pontosan teljesítetnek.
Ócska hangszerek becsereletetnek.